

Nieuws uit de Oudheidkamer

Nummer 24

Januari 2020

Adres : Boekenberg
Markt 40
3201CZ Spijkenisse

Openingstijden : dinsdag 11.00 - 16.00 uur
zaterdag 11.00 - 16.00 uur

Bankrekening : RegioBank NL81 RBRB 0920 0319 35
t.n.v. Vrienden van Spijkenisse
o.v.v. Oudheidkamer

Email : oudheidkamer-spijkenisse@hotmail.com

Nieuws uit de Oudheidkamer

75 Jaar Bevrijding

De bevrijding werd in Spijkenisse overschaduw door de tyfus- epidemie die aan het eind van de oorlog uitbrak. De Duitse bezetters waren al met stille trom vertrokken, terwijl de bevrijders eigenlijk met een boog om ons dorp heen reden. Spijkenisse had behoefte aan geneeskundige troepen. Van een feest was absoluut geen sprake. Na het bedwingen van de epidemie konden pas in juli enige festiviteiten plaatsvinden. De periode 1940 -1945 is al beschreven in de boekjes 'Spijkenisse in Oorlogstijd' en 'Oorlogsverhalen uit Spijkenisse'. Deze boekjes liggen ter inzage in de oudheidkamer.

De oudheidkamer schenkt de eerstvolgende maanden aandacht aan de manier waarop de Nederlandse bevolking tijdens de oorlog door de schrijvende pers op de hoogte werd gehouden

Tijdens de eerste oorlogsjaren werd de Nederlandse pers weliswaar onderworpen aan talrijke verboden en voorschriften, maar van een eenheidsworst was nog geen sprake. In deze fase hanteerden de Duitsers in bezet Nederland nog de fluwelen handschoenen en kreeg de pers ruimte om zelf de weg naar het 'Nieuwe Europa' te vinden,

Met de inval in Rusland op 22 juni 1941 vervingen de Duitsers de fluwelen handschoen door de ijzeren vuist. Op 27 juni maakte het Duitse gezag duidelijk dat de nationaal-socialistische ordening van Nederland ter hand zou worden genomen. 'Wie niet voor ons is, is tegen ons' luidde het toen – ook voor de pers – en dat werd al snel duidelijk.

Nadat ons land gecapituleerd had besloten de meeste uitgevers en journalisten hun werkzaamheden voort te zetten. Hoewel sommigen onder hen heulden met de bezetter, voerden de meeste journalisten een aanwezigheidspolitiek. Hiermee wilden ze voorkomen dat hun kranten in handen zouden vallen van Duitsgezinde extremisten. Toch heeft dit niet kunnen voorkomen dat de Nederlandse pers al in de eerste oorlogsmaanden een propaganda-instrument werd van nazi-Duitsland. Degenen die hun leven waagden door via allerlei clandestiene bladen de andere kant van de waarheid te verspreiden, waren genoodzaakt onder te duiken.

Toen de bezetter in het voorjaar van 1943 overging tot vordering van radiotoestellen, ontstond er een grote behoefte aan ondergrondse bladen en nam het aantal uitgaven een hoge vlucht. In totaal verschenen er tijdens de bezetting meer dan 1000 verschillende illegale bladen, waarvan sommige met een oplage van meer dan 50.000 exemplaren. De illegale pers heeft er sterk aan bij gedragen de verzetsgeest wakker te houden.

De collectie oorlogskranten geeft een beeld van de oorspronkelijke kranten die in die donkere jaren zijn uitgegeven.

De oudheidkamer heeft de in 1994 uitgegeven collectie 'De Oorlogskranten' in zijn bezit, een verzameling legale en illegale kranten en blaadjes die in de oorlogsjaren zijn uitgegeven. Deze facsimile uitgaven liggen vanaf 1 maart ter inzage in de oudheidkamer.

Naast deze collectie zijn een aantal originele documenten te bezichtigen, zoals een aanbeveling voor vrijstelling van Arbeitseinsatz, pasjes om de Spijkenisserbrug te passeren, vrijstelling vordering rijwielen etc. Ook zijn er een aantal gebruiksvoorwerpen te zien zoals o.a. een broodbakoven en een korenmolen. Tevens worden er foto's en korte films vertoond die laten zien hoe de bevrijding in 1955 en 1960 gevierd werd.

Hoe de Vermaatstraat aan zijn naam komt

De straatnamen in Spijkenisse hadden in het algemeen gebruikelijke namen, meestal een verwijzing naar hun locatie of oorsprong. Zoals, bijvoorbeeld, Voorstraat, Achterweg, Noordeinde, Nieuwstraat en Kerkweg. De laatste is na de oorlog opgesplitst in Terpsingel en Karel Doormanstraat, een eerbetoon aan schout-bij-nacht Karel Doorman die is omgekomen tijdens de Slag in de Javazee.

Maar hoe kwam de Vermaatstraat nu aan zijn naam?

Na wat zoekwerk in het Streekarchief Voorne-Putten blijkt de naamgever ene Leendert Vermaat te zijn. Hij was een aannemer uit Rotterdam die in de dertiger jaren van de vorige eeuw -de crisisjaren- aan de hand van een door de Spijkenisser gemeentearchitect Arie Dekker opgesteld bestek, een straat aanlegde en daaraan gelegen 10 stuks dubbele woningen bouwde met een geraamde bouwsom van fl. 40.000,-- en een grondprijs fl. 1,-- per m2.

Op 1 juni 1934 stuurt Dekker uit naam van Vermaat een brief aan Burgemeester en Wethouders van Spijkenisse waarin hij (Vermaat) mede deelt dat *"hij voornemens is, ter voldoening aan art. 4.b van de Bouwverordening Uwer gemeente op de perceelen kad. bekend gemeente Spijkenisse. Sectie.D. no.70. en 584. een straat te maken, verbonden op het Zuidelijke einde met den Breeweg, en op het Noordelijke einde met den Achterweg, breed tusschen de weglynen 8,-- m, bestaande uit een rijweg van vlamoven klinkers, breed 5 meter en trottoirs van basaltinetegels, breed 1,50 meter, een en ander zoals dit op bijgaande situatietekening is aangegeven.*

Hy is bereid om na gereedkoming van den weg, behoudens rechten van derden, de gronden waarop de straat is aangelegd, alsmede de straat, dammen, riolen, en andere onderdelen welke tot de straat behooren om niet aan de gemeente over te dragen, om daarna de straat voor den publieken dienst open te stellen. Daarentegen zou hy gaarne zien dat de gemeente het onderhoud van de straat, riolen, putten, enz. voor haar rekening nam, binnen twee jaren na de overname de straat herstraten, en tevens de kosten van transport van de over te dragen gronden betaalden."

De brief eindigt met het verzoek van Vermaat om hem vergunning te verlenen voor het aanleggen van voormelde straat.

De aanvraag voor de bouwvergunning van de huizen ging vergezeld van een vragenlijst die o.a. betrekking had op het hygiënische gedeelte. Bij elk huis was een waterput voorzien met een inhoud van 2000 liter. De fecaliën werd opgevangen in een septic tank van eveneens 2000 liter, het huishoudwater werd afgevoerd naar een sloot.

In de situatieschets (zie boven) loopt de Achterweg aan de uiterste rechterkant en de Breeweg aan de onderkant. De lichte blokken links onderaan zijn de nog bestaande huizen aan de Betonstraat (thans Nobelstraat), de overige zijn panden die inmiddels verdwenen zijn.

De linkerbovenhoek is grond die buiten de grens van het eigendom van Vermaat valt (de schuine lijn is de grens van Vermaats land). Een uitbreiding van de straat over die grens is voorzien en is er ook gekomen in de vorm van de eerste en tweede Kooistraat.

Op 20 juni 1934 besluiten Burgemeester (A. Lindeman) en Wethouders van Spijkenisse aan L. Vermaat "Vergunning tot het bouwen, vernieuwen, veranderen of uitbreiden van een gebouw" te verlenen *"om overeenkomstig het bij deze vergunning behorende bouwplan en met inachtneming van de bepalingen der verordening voor deze gemeente, bedoeld in artikel 1 der woningwet, op het terrein, gelegen den Breeweg kadastraal bekend gemeente Spijkenisse, sectie D, no. 70 te Spijkenisse op te richten 10 dubbele woonhuizen;*
2. dat de rooing zal worden aangegeven door den gemeentearchitect."

Ook is besloten vergunning tot het aanleggen van een straat te verlenen. Het besluit is genomen in de vergadering van de Raad der gemeente Spijkenisse van 21 juni 1934.

Voordat met de bestrating begonnen mag worden moet Vermaat de te gebruiken materialen aan Dekker ter goedkeuring aanbieden. In november 1934 schrijft Dekker een brief aan B & W dat hij van de ontvangen monsters de vlamovenklinkers en de trottoirtegels afkeurt. Hij verzoekt B & W de heer Vermaat hiervan op de hoogte te stellen, met verzoek nieuwe monsters te zenden. Eind februari 1935 kan Dekker de gemeente mededelen dat de heer Vermaat bij het maken van de straat van de Achterweg naar de Breeweg aan de gestelde voorwaarden heeft voldaan. De gemeente kan nu een en ander overnemen. *"Met den aannemer der vuilnisdienst zal een regeling moeten worden getroffen voor het ledigen van plm. 20 stuks trottoirkolken, schoonhouden straat, enz. Tenslotte lijkt het mij gewenst dat in de acte van overname wordt opgenomen dat "de gemeente Spijkenisse alleen zal onderhouden trottoir kolken, riolen waardoor straatwater wordt afgevoerd. Riolen waardoor straatwater en huishoudwater wordt afgevoerd blijft voor rekening van de heer Vermaat."*

De uiteindelijke overname van de straat gebeurt pas in de loop van 1937.

De Raad van Spijkenisse besluit dat:

*"De gemeente van Leendert Vermaat, aannemer wonende te Rotterdam, in vollen en vrijen eigendom en vrij van opstal zonder enige vergoeding, overneemt de **zogenaamde "Vermaatstraat".**"*

En zo is de naam Vermaatstraat tot stand gekomen.

Foto 1. De huizen aan de Vermaatstraat hebben een aaneengesloten dakkapel, die aan de Eerste en Tweede Kooistraat hebben twee gescheiden dakkapellen. Rechtsonder de Nobelstraat.

Foto 2. De Vermaatstraat in de zestiger jaren. Melkboer Maarten Kabbedijk bezorgt melk aan huis.

Foto 3. Ingang Vermaatstraat (naar links) vanaf de Achterweg in de zestiger jaren.

Foto 4. De Achterweg gezien vanaf de Hekelingse Stoep (Breeweg). Het pand links is hetzelfde pand als op foto 3 is te zien. Huis met schuur rechts is de boerderij van Emmerzaal aan de Nieuwstraat, inmiddels verdwenen.

Voor u gelezen

Tot in de eerste helft van de vorige eeuw werden er in Spijkenisse uit wilgentakken hoepels gemaakt en verhandeld. Die hoepels werden gebruikt voor het maken van houten vaten, bijvoorbeeld om haringen in te vervoeren. De vaten werden gemaakt door kuipers in visserssteden, in de omgeving van Spijkenisse was dat met name in Vlaardingen. In het boek "Vlaardingen in en uit het slop", geschreven door M.P. Zuydgeest, J. Borsboom en H. Brobel, wordt de geschiedenis van de handkuiperijen te Vlaardingen van 1884 tot 1920 beschreven, waarbij ook een bladzijde is gewijd aan de hoepmakerijen. Opgemerkt wordt, dat in de twintiger jaren van de vorige eeuw "De voornaamste hoepmakerij in de omgeving van Vlaardingen was die van de firma H. Hogenboom & Zoon te Spijkenisse. De firma kocht het benodigde hout en bewerkte voor het grootste deel zelf het materiaal: onder meer hoepen, rijshout, palen, boomstokken, takken, latten en tenen. In 1923 leverde deze firma voor een bedrag van f 30.400 aan hoepen."

Wie deze H. Hogenboom was, is ons niet bekend. In het telefoonboek van 1915 vinden we "Hogenboom, Jb., in teenen, hoepels en biezen" en vanaf 1926 "Hogenboom, Fa. Jac. & Zn. Teenen, hoepels en biezen". Volgens de tabel die gebruikt is voor de omnummering van de Spijkenisser huisnummers per 1 december 1948 woont in het Noordeinde op nummer 17 Cornelis. A. Hogenboom, waarvan we weten dat hij handelde in hoepels en biezen. We nemen maar aan dat er in het boek "Vlaardingen in en uit het slop" een typfout is geslopen en Jac.Hogenboom & Zoon bedoeld is.

Noordeinde nummer 15 komt niet voor in de omnummeringstabel en op nummer 13 woont in 1948 Vermeulen, de directeur van het postkantoor dat in datzelfde pand was gehuisvest. Voordat dit pand werd gebruikt als postkantoor werd het bewoond door Jacob Hogenboom. Het bestaat nog, woonhuis en schuur van nummer 17 zijn inmiddels gesloopt.

De schuur van Hogenboom diende voor opslag en bewerking van biezen en hoepels. Voor de bewerking van de biezen (uitzwavelen) was er onder de schuur een speciale kelder.

Foto 1. Rechts de achterkant van het voormalig postkantoor aan het Noordeinde (nummer 13) en woning met schuur van Hogenboom (Noordeinde 17), gezien vanaf de Bermweg (28-8-1971)

Foto 2. Woonhuis, schuur en erf van Hogenboom aan het Noordeinde (nummer 17) gezien vanaf de Bermweg (2-8-1971).

Foto 3. Noordeinde. Links het voormalige woonhuis van Jac. Hogenboom, en postkantoor, daarnaast woonhuis en schuur van Hogenboom.

Foto 4. Noordeinde. Rechts de schuur van Hogenboom, daarnaast het bijbehorende woonhuis en in het midden het voormalige postkantoor.

Foto 5. Noordeinde. Links het voormalige gemeentehuis, daarnaast het voormalige postkantoor en woonhuis met schuur van Hogenboom.

Wilt u naast het lidmaatschap van de Vereniging Vrienden van Spijkenisse ook de oudheidkamer steunen?

Uw donatie van € 12,-- is van harte welkom op onderstaande rekening:

**NL81 RBRB 0920 0319 35
t.n.v. Vereniging Vrienden van Spijkenisse
o.v.v. oudheidkamer**